

Sygn. akt III AUa 294/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Magdalena Tymińska (spr.)

Sędziowie: SA Ewa Stryczyńska

SO del. Bożena Lasota

Protokolant: sekr. sądowy Marta Brzezińska

po rozpoznaniu w dniu 23 marca 2016 r. w Warszawie

sprawy B. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 listopada 2014 r. sygn. akt XIV U 317/14

I. zmienia zaskarżony wyrok i odwołanie oddala;

II. zasądza od B. Z. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt III AUa 294/15

UZASADNIENIE

B. Z. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 25 października 2014 r. stwierdzającej, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz dobrowolne ubezpieczenia chorobowe B. Z. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w miesiącach kwiecień oraz maj 2013 r. wynosi 9.225,75 zł. Zaskarżonej decyzji zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj. art. 18 ust. 8,9 i 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego niewłaściwą interpretację, polegającą na błędnym przyjęciu, że odwołująca się nie miała prawa do proporcjonalnego zmniejszenia składek za okres od 1 kwietnia 2013 r. do 26 kwietnia 2013 r. oraz od 10 maja 2013 r. do 31 maja 2013 r., gdyż proporcjonalnemu zmniejszeniu może ulec jedynie najniższa obowiązująca podstawa wymiaru składek, a zadeklarowana przez odwołującą się pierwotna podstawa składki była wyższa aniżeli minimalna. Odwołująca się wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji przez ustalenie, że podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz dobrowolne ubezpieczenia chorobowe wynoszą proporcjonalnie za miesiąc kwiecień 2013 r. 1.230,10 zł, a za miesiąc maj 2013 r. - 2.678,44 zł.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 4 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne rentowe i wypadkowe oraz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe B. Z. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w miesiącu kwietniu 2013 r. wynosi 1230,10 zł a w miesiącu maju 2013 r. - 2678,44 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

B. Z. od dnia 1 stycznia 2013 r. dokonała zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowego, wypadkowego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Za miesiące: kwiecień i maj 2013 r. odwołująca się zadeklarowała podstawy wymiaru składek w wysokości 9.225,75 zł, a dokumenty rozliczeniowe wpłynęły kolejno za miesiąc kwiecień w dniu 14 maja 2013 r. a za miesiąc maj w dniu 17 czerwca 2013 r.

Odwołująca się otrzymała od organu zasiłek chorobowy za okresy od 1 kwietnia 2013 r. do 26 kwietnia 2013 r. oraz od 10 maja 2013 r. do 31 maja 2013 r.

B. Z. w dniu 16 lipca 2013 r. złożyła korektę dokumentu rozliczeniowego za kwiecień 2013 r., dokonując proporcjonalnego pomniejszenia podstawy wymiaru składek do kwoty 1.230,10 zł oraz - w dniu 18 sierpnia 2013 r. korektę dokumentu rozliczeniowego za maj 2013 r., pomniejszając proporcjonalnie podstawę wymiaru składek do kwoty 2.678,44zł.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie B. Z. należało uwzględnić, uznając tym samym decyzję organu za błędną.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w niniejszym postępowaniu spór dotyczy jedynie interpretacji przepisów prawa. Poza sporem jest natomiast stan faktyczny, gdyż zarówno organ, jak i odwołująca się go nie kwestionowali.

Zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej: u.s.u.s.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, osób prowadzących pozarolniczą działalność oraz osób i z nimi współpracującymi stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” do końca poprzedniego roku kalendarzowego. Zgodnie zaś z ust. 9 powołanego wyżej artykułu za miesiąc, w którym nastąpiło odpowiednio objęcie ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub ich ustanie i jeżeli trwały one tylko przez część miesiąca, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniu. Zasady zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek, o których mowa powyżej stosuje się odpowiednio w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku, (art. 18 ust. 10 u.s.u.s)

Brzmienie art. 18 ust. 9 u.s.u.s. zdaje się wskazywać, że prawo do proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru w ww. przypadkach mają tylko te osoby prowadzące pozarolniczą działalność, które opłacają składki na ubezpieczenia społeczne od najniższej podstawy wymiaru składek (tj. 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału albo 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę). Należy jednak zaznaczyć, że w orzecznictwie wyrażany jest również pogląd, że proporcjonalne zmniejszenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność przewidziane w art. 18 ust. 9 i ust. 10 u.s.u.s. dotyczy wszystkich zadeklarowanych kwot, a nie tylko kwoty najniższej podstawy wymiaru składek (zob.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 lipca 2009 r., III AUa 908/08; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 maja 2011 r., III AUa 2177/10). W orzecznictwie prezentowany jest także pogląd, że ZUS nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych

przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 lutego 2013 r., III AUa 1555/12; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r., I UK 350/11; uchwała SN z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10). Kwota, o której mowa w przytoczonym powyżej orzecznictwie, nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale o czym mówi art. 20 ust. 3 u.s.u.s..

Przenosząc powyższe rozważania prawne na grunt niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy wskazał, że organ rentowy błędnie interpretuje art. 18 ust. 9 i 10 w zw. z ust. 8 u.s.u.s. , a rację w tym przypadku ma odwołująca się. W ocenie Sądu Okręgowego, wskazane wyżej przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie odbierają ubezpieczonej, która to zadeklarowała wyższą podstawę wymiaru składek niż ustawowe minimum, prawa do proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru składek w miesiącach, w których nastąpiła niezdolność do pracy trwająca przez część miesiąca (kwiecień i maj 2013r.).

Zdaniem Sądu Okręgowego, celem norm zawartych w art. 18 ust. 9 i 10 u.s.u.s. jest wyraźne wskazanie, że zmniejszenie podstawy wymiaru składki jest możliwe także wówczas, gdy została ona zadeklarowana w wysokości minimalnej (?). Wbrew twierdzeniom pełnomocnika organu rentowego, przepis ten należy traktować rozszerzająco - co potwierdza orzecznictwo nie tylko Sądów Apelacyjnych ale także orzecznictwo Sądu Najwyższego. Ponadto, zgodnie z utrwalonym w doktrynie orzecznictwem organ nie jest uprawniony do kwestionowania zadeklarowanej przez odwołującą się kwoty podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, gdyż nie przekracza ona 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w poprzedzającym kwartale. Zgodnie z Komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 13 maja 2013 r., przeciętne wynagrodzenie w pierwszym kwartale 2013 r. wyniosło 3.740,05 zł.

W związku z powyższym, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych zaskarżył w całości apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.. Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnej wykładni art. 18 ust. 9 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.) przez uznanie, że prawo do proporcjonalnego zmniejszania podstawy wymiaru składek na podstawie wymienionego przepisu przysługuje także osobom odprowadzającym składki od innej podstawy wymiaru niż najniższa. Organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz o zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy wskazał, że B. Z. zgłosiła się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego od 1 stycznia 2010r. Do stycznia 2013 r. - opłacała składki w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego na dany rok kalendarzowy. Od stycznia 2013 r. odwołująca się opłacała składki od zadeklarowanej przez siebie kwoty. Za miesiące: kwiecień i maj 2013 r. zadeklarowała podstawę składek w wysokości 9.225,75 zł. Odwołująca się pobierała zasiłek chorobowy za okres 1-26 kwietnia 2013 r. i 10-31 maja 2013 r. i dalej do 29 lipca 2013r. W lipcu i sierpniu 2013 r. odwołująca się złożyła korektę dokumentów rozliczeniowych za kwiecień 2013 r. i maj 2013 r., dokonując proporcjonalnego pomniejszenia podstawy wymiaru składek. W powyższych okolicznościach organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję. Organ rentowy nie zgadza się z wyrokiem Sądu Okręgowego. Podnosi, że w art. 18 ust. 8 u.s.u.s. ustawodawca określając podstawę wymiaru składek używa zwrotu „zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego”, natomiast ust. 9 i 10 art.18 stanowi o proporcjonalnym zmniejszeniu kwoty „najniższej podstawy wymiaru”. Oznacza to, że możliwość korekty występuje tylko w przypadku, gdy podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą była ustalona (zadeklarowana) w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, o którym mowa w ust. 8 art. 18 ustawy. Jeżeli bowiem ustawodawca chciałby, aby możliwe było obniżenie każdej podstawy wymiaru, to wówczas w treści przepisu art. 18 ust. 9 u.s.u.s nie znalazłoby się określenie „najniższej”, lecz np. „zadeklarowanej” podstawy wymiaru. W ocenie organu rentowego, analiza treści art. 18 ust. 9 u.s.u.s. , nie pozwala zaakceptować jego rozszerzającej wykładni dokonanej przez Sąd pierwszej instancji albowiem pozostaje ona w sprzeczności z literalnym brzmieniem tego przepisu. Zdaniem organu przepis ten musi być interpretowany ściśle,

zwłaszcza wobec faktu, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych należy stosować wykładnię językową (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 7 lutego 2012 r., I UK 276/11, LEX nr 1313671). Stanowisko organu znajduje potwierdzenie np. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 11 czerwca 2014 r., III AUa 361/14 (LEX nr 1474575).

W odpowiedzi na apelację odwołująca się wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podnosząc, że w pełni zgadza się ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji. Wykładnia zastosowana przez ten Sąd jest prawidłowa i zgodna z zasadami celowości oraz słuszności, jak również z zasadami współzycia społecznego. Fundamentalną zasadą, na jakiej opiera się system ubezpieczeń społecznych, regulowany przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jest zasada równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny i stan rodzinny. Oznacza to, że w sprawach wskazanych w art. 2a ust. 2 u.s.u.s. nie można różnicować sytuacji prawnej ubezpieczonych. Przyjęcie stanowiska odmiennego prowadziłoby do naruszenia zasady równego traktowania wszystkich ubezpieczonych w zakresie obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne. Odwołująca się bowiem, deklarująca i opłacająca składki w kwocie wyższej od minimalnej, pozostawałaby w sytuacji gorszej od osoby opłacającej składki od minimalnej podstawy wymiaru, mogącej je dodatkowo, proporcjonalnie obniżyć poniżej kwoty minimalnej, w związku z zaistnieniem okoliczności określonych w art. 18 ust. 9 i 10 u.s.u.s. Odwołująca się podniosła także, że w niniejszej sprawie korekty deklaracji za miesiąc kwiecień i maj 2013r. miały na celu rozliczenie nadpłat za te miesiące z uwagi na opóźnienie informacyjne dotyczące przyznania zasiłku chorobowego. Składki zostały odprowadzone pierwotnie w wyższej wysokości przy założeniu, że w trakcie miesiąca ubezpieczona była zdolna do pracy przez wszystkie dni, z uwagi na fakt, że ubezpieczona nie miała informacji w chwili składania deklaracji czy zasiłek chorobowy został przyznany czy nie, więc została podjęta decyzja, aby odprowadzić składki w wyższej wysokości. Korekty dotyczące miesięcy: kwietnia i maja 2013 r. zmniejszyły proporcjonalnie podstawy wymiaru składek z uwagi na zwolnienie chorobowe za ten czas i zostały złożone po otrzymaniu decyzji o przyznaniu zasiłku chorobowego za kwiecień i maj 2013 r.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego jest zasadna.

Przyjmując ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji za prawidłowe, niesporne pomiędzy stronami, należy dodatkowo stwierdzić, że według oświadczeń samej odwołującej się, prowadzi ona od około 10 lat pozarolniczą działalność gospodarczą i opłaca z tego tytułu składki na ubezpieczenia społeczne. Na rozprawie apelacyjnej odwołująca się nie potrafiła wskazać wysokości podstawy wymiaru składek, jaką deklarowała do grudnia 2012 r., podnosząc, że sprawy te prowadzi biuro rachunkowe. Jednocześnie odwołująca się nie kwestionowała informacji organu rentowego zawartej w apelacji, że do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (obok obowiązkowych ubezpieczeń społecznych) zgłosiła się od 1 stycznia 2010 r. i w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 31 grudnia 2012 r. opłacała składki na ubezpieczenia społeczne od najniższej dopuszczalnej wysokości podstawy wymiaru składek, tj. od kwoty 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Za miesiące styczeń i luty 2013 r. odwołująca się zadeklarowała jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, w tym na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, kwotę 8775,55 zł. Następnie za miesiące marzec, kwiecień i maj 2013 r. – jako podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia zadeklarowała kwotę: 9.225,75 zł zgodnie z przepisami art. 18 ust. 8, art. 20 ust.3 i art. 47 ustawy z dnia 13 października o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. 2016.34 ze zm.; dalej: u.s.u.s.). Od 1 kwietnia 2013 r. do 26 kwietnia 2013 r. i od 10 maja 2013 r. do 29 lipca 2013 r. (do dnia porodu) odwołująca się była niezdolna do pracy. Bezsporne w sprawie było także, jak ustalił Sąd Okręgowy, że B. Z. w dniu 16 lipca 2013 r. złożyła korektę deklaracji rozliczeniowej za kwiecień 2013r., dokonując proporcjonalnego pomniejszenia podstawy wymiaru składek za ten miesiąc do kwoty 1.230,10 zł oraz w dniu 18 sierpnia 2013 r. - korektę deklaracji rozliczeniowej za maj 2013 r., pomniejszając proporcjonalnie podstawę wymiaru składek za ten miesiąc do kwoty 2.678,44zł. Wskazana podstawa wymiaru składek została wyliczona za okres nieobjęty niezdolnością do pracy proporcjonalnie od kwoty pierwotnie deklarowanej za w/w miesiące, tj. od kwoty 9.225,75 zł.

Niewątpliwie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy decydujące znaczenie ma przesądzenie czy przepisy art.18 ust. 10 w zw. z art.18 ust. 9 u.s.u.s. - przy braku w tej materii innych przepisów - zezwalają na proporcjonalne zmniejszenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zadeklarowanej w kwocie wyższej od najniższej podstawy wymiaru składek, stanowiącej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek ogłoszonego w trybie art.19 ust.10 na dany rok kalendarzowy, w sytuacji niezdolności ubezpieczonego do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku za ten miesiąc.

Zgodnie z art.18 ust. 8 u.s.u.s. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku. Zgodnie z art. 18 ust.9 u.s.u.s. za miesiąc, w którym nastąpiło odpowiednio objęcie ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub ich ustanie i jeżeli trwały one tylko przez część miesiąca, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniu. Art.18 ust. 10 u.s.u.s. stanowi natomiast, że zasady zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek, o których mowa w ust. 9, stosuje się odpowiednio w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji - w stanie faktycznym niniejszej sprawy - dokonał błędnej wykładni w/w przepisów art. 18 ust. 8, 9 i 10 u.s.u.s., uznając, że możliwość zmniejszenia proporcjonalnie podstawy wymiaru składek na zasadach art.18 ust.10 w zw. z art. 18 ust.9 u.s.u.s., mają także osoby deklarujące wyższą podstawę wymiaru składek niż najniższa określona w art.18 ust.8 u.s.u.s. Przynajmniej w tym zakresie ta nie odpowiada brzmieniu w/w przepisów, jak również - nie znajduje uzasadnienia w wykładni celowościowej i systemowej. Sąd Apelacyjny zgadza się w tym zakresie ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 11 czerwca 2014 r., III AUa 361/14 (LEX nr 1474575) (zob. także uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., I UK 449/14, LEX nr 1817648).

Należy w tym miejscu wspomnieć, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z judykaturą Sądu Najwyższego utrwalony pozostaje pogląd, że wykładnia przepisów powinna w pierwszym rzędzie brać pod uwagę językowe znaczenie tekstu prawnego. Organ rentowy trafnie powołuje się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2012 r., I UK 276/11 (LEX nr 1313671) stanowiący, że: „przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych, a zatem nie można ich poddawać ani wykładni rozszerzającej, ani zwężającej, modyfikującej wyczerpująco i kazuistycznie określone przez ustawodawcę uprawnienia do świadczeń” (por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218; 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 359; 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 103; 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 155; 19 maja 2009 r., III UK 6/09, LEX nr 509028). Sąd Apelacyjny zgadza się z powyższym poglądem.

Bezspornie art. 18 ust. 9 u.s.u.s. - przewidując możliwość proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru za miesiąc, w którym nastąpiło odpowiednio objęcie ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi lub ich ustanie i jeżeli trwały one tylko przez część miesiąca - stanowi, że „kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie (...)”. Stosując zatem wprost wykładnię językową należy wskazać, że przepis ten pozwala osobie prowadzącej pozarolniczą działalność na proporcjonalne zmniejszenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tylko w sytuacji, gdy dotyczy to zadeklarowanej podstawy wymiaru składek w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, o którym mowa w art.18 ust. 8 u.s.u.s.

Zgodnie z art. 47 ust. 1 u.s.u.s. płatnik składek przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc, z zastrzeżeniem ust. 1a, 2a i 2b, nie później niż: 1) do 10 dnia następnego miesiąca - dla osób fizycznych opłacających składkę wyłącznie za siebie; 2) do 5 dnia następnego miesiąca - dla jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych; 3) do 15 dnia następnego miesiąca - dla pozostałych płatników. Płatnik określony w art.47 ust.1 pkt 1 i 3 u.s.u.s. przysyłając stosowne deklaracje rozliczeniowe i opłacając składki za dany miesiąc dopiero w następnym miesiącu, dysponuje zatem wiedzą co do tego, czy i w jakim okresie poprzedniego miesiąca był zdolny do pracy (prowadzenia działalności gospodarczej) oraz w jakiej wysokości podstawę wymiaru składki chce zadeklarować za poprzedni miesiąc.

Należy w tym miejscu podkreślić, że wskazana regulacja art.18 ust. 8 u.s.u.s., pozwala osobom prowadzącym pozarolniczą działalność samodzielnie określać wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, zakreślając jedynie jej dolną granicę. W przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ich wysokość nie są powiązane z osiągniętym faktycznie przychodem, lecz wyłącznie z istnieniem tytułu ubezpieczenia i zadeklarowaną przez ubezpieczonego kwotą, niezależnie od tego, czy ubezpieczony osiąga przychody i w jakiej wysokości. Po stronie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność istnieje zatem uprawnienie do zadeklarowania w granicach zakreślonych ustawą dowolnej kwoty jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jedynie nie niższej niż wskazana w art.18 ust.8 u.s.u.s., wobec czego sposób w jaki realizuje to uprawnienie zależy wyłącznie od decyzji tej osoby. Obowiązuje ograniczenie co do maksymalnej miesięcznej wysokości podstawy wymiaru składek jedynie na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe wskazane w art.20 ust. 3 u.s.u.s.

Bezspornie w świetle obowiązujących przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i judykatury Sądu Najwyższego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, jeżeli mieści się ona w granicach określonych ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (zob. uchwała7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10, OSNP 2010/21-22/267, LEX nr 575822, Prok.i Pr.-wkł. 2011/2/42, OSP 2011/11/118, Biul.SN 2010/4/23, LEX nr 575822). W konsekwencji racjonalne jest unormowanie, że prawo do proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dotyczy tylko podstawy wskazanej w wysokości najniższej wymaganej przepisami prawa. Skoro bowiem osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą posiada swobodę deklarowania kwoty podstawy wymiaru w wysokości wyższej niż najniższa wskazana w art.18 ust. 8 u.s.u.s., to posiada ona uprawnienie do samodzielnego określania tej podstawy także w przypadku, gdy podlega ubezpieczeniu tylko przez część miesiąca lub przez część miesiąca jest niezdolna do pracy spełniając z tego tytułu warunki do przyznania zasiłku.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w stanie faktycznym i prawnym niniejszej sprawy nie ma podstaw, aby uznać, że odwołująca się może skorzystać z prawa do proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru składek na podstawie art.18 ust.10 w zw. z art.18 ust.9 u.s.u.s. Odwołująca się skorzystała bowiem, składając pierwotne deklaracje rozliczeniowe i opłacając stosowne składki za miesiące kwiecień i maj 2013 r., z prawa przysługującego osobom prowadzącym pozarolniczą działalność do wyższego (niż obowiązujące minimum) określenia wysokości podstawy wymiaru składek zgodnie z art.18 ust.8 u.s.u.s.. Należy podkreślić, że zaskarżoną decyzją organ rentowy nie podważa w/w prawa do swobodnego określenia podstawy wymiaru składek. Podstawą wydania zaskarżonej decyzji było bowiem złożenie przez odwołującą się korygujących deklaracji rozliczeniowych za kwiecień i maj 2013 r., których złożenie odwołująca się oparła na przepisach art.18 ust.10 w zw. z art.18 ust. 9 u.s.u.s., w sytuacji, gdy wcześniej zadeklarowała w odpowiednich deklaracjach rozliczeniowych określoną kwotę, przekraczającą 60 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 cyt. ustawy na dany rok kalendarzowy, jako podstawę wymiaru składek za sporny okres.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie jest trafny argument odwołującej się, że brak możliwości skorzystania przez nią (w stanie faktycznym sprawy) z możliwości przewidzianej w art.18 ust.10 w zw. z art.18 ust.9 u.s.u.s. stanowi

naruszenie zasady równego traktowania ubezpieczonych w zakresie obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne. Jak stanowi przepis art. 2a ust. 1 u.s.u.s., ustawa ta stoi na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodzinny. Art. 2a ust. 2 stanowi, że zasada równego traktowania dotyczy w szczególności: 1) warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych; 2) obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne; 3) obliczania wysokości świadczeń; 4) okresu wypłaty świadczeń i zachowania prawa do świadczeń. Ubezpieczony, który uważa, że nie zastosowano wobec niego zasady równego traktowania, ma prawo dochodzić roszczeń z tytułu ubezpieczeń z ubezpieczenia społecznego przed sądem. Przepis art. 83 stosuje się odpowiednio (art. 2a ust.3). Podkreślić należy, że wyżej cytowany art. 2a u.s.u.s., przewidując zasadę równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, zakazuje ich różnicowania ze względu na płeć, stan cywilny, stan rodzinny, co oznacza, że nie ma podstaw prawnych do czynienia między ubezpieczonymi różnic związanych w ww. kryteriach, tj. z płcią, stanem cywilnym czy też stanem rodzinnym. Nie oznacza to jednak, że wyłączone są różnice w uprawnieniach ubezpieczonych w zależności od wysokości zadeklarowanej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie, zwłaszcza w przypadku obowiązującej zasady swobody deklarowania jej wysokości określonej w art. 18 ust. 8 u.s.u.s. Z art. 2a u.s.u.s. nie da się wyprowadzić zakazu wprowadzania zróżnicowania sytuacji osób deklarujących i opłacających składki w kwocie wyższej niż minimalna i osób opłacających składki od minimalnej podstawy wymiaru, a w konsekwencji różnicowania możliwości zmniejszania zadeklarowanej podstawy wymiaru. Należy wskazać, że swoboda ustawodawcy do określania obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne świadczeń w ramach poszczególnych systemów ubezpieczenia, jest szeroka, kwestia zaś celowości i słuszności wprowadzenia odrębnej regulacji w ubezpieczeniu ww. kategorii osób ubezpieczonych prowadzących działalność gospodarczą nie podlega ocenie sądów powszechnych rozpoznających sprawy z zakresu zabezpieczenia społecznego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2002 r., II UKN 58/01, OSNP 2003/21/523; wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 17 lutego 2011 r., sprawa Andrie v. Czechy, skarga nr 6268/08, LEX nr 736581).

W ocenie Sadu Apelacyjnego, w stanie faktycznym niniejszej sprawy, nie można uznać, że doszło do wydania zaskarżonej decyzji w warunkach nierównego traktowania odwołującej się z przyczyn wskazanych w art. 2a ust.1 u.s.u.s.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny w Warszawie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w pkt I wyroku. Na podstawie przepisów art. 391 § 1 w związku z art. 98 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) Sąd Apelacyjny orzekł o kosztach postępowania w instancji odwoławczej w pkt II wyroku.